

Akácos emlék

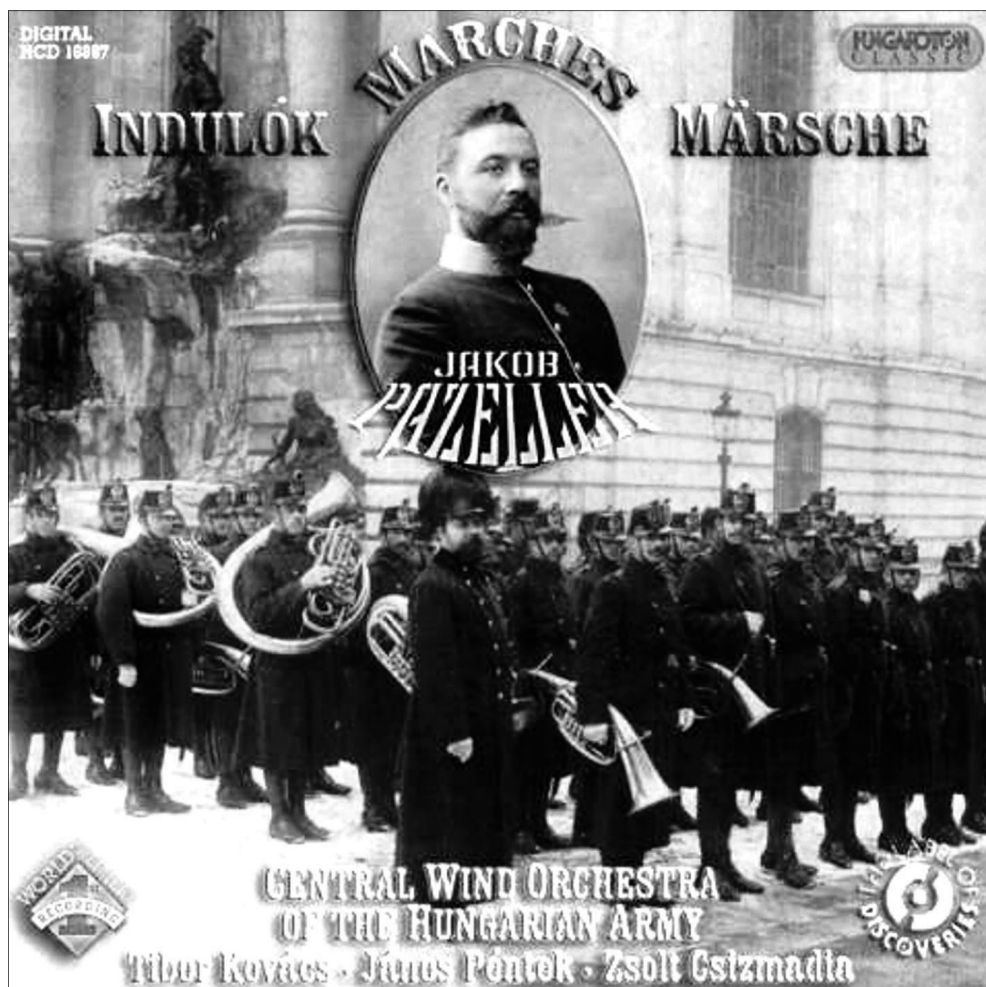
Utcát neveztek el Pazeller Jakabról

D„De ki a csuda ez a Pazeller Jakab?” – hangzott el a Fővárosi Közgyűlésen, amikor a testület éppen szavazásba kezdett arról, hogy az említett személy nevét utca viselje Budapesten. A derűt keltő tanácstalanság elsősorban abból adódott, hogy a javaslatot jegyző képviselő éppen nem tartózkodott az ülésteremben. Így a levezető elnök olvasott fel néhány rövid mondatot róla. „Híres katonazenész volt...” – kezdte mondandóját, ami újabb mosolygást váltott ki. Kétségtelen: Pazeller nem tartozik az általánosan ismert hírességek közé, ám az utcanévadás ezen is változtathat.

Jakob Pazeller, osztrák szülők gyermekeként a Bécshez közeli Baden bei Wienben született 1869. február 1-jén. Zenei tanulmányokat folytatott, s már 26 évesen színházi zenekart irányított, karmester volt a bécsi Carl Theaterban. Innen vezetett az útja a biztos és tisztos megélhetés, nagyobb társadalmi elismertséget jelentő hadseregbe, ahol rövidesen katonazenekar élére került. Az Osztrák-Magyar Monarchia a „boldog békeéveket” élte, amelyben központi szerep jutott a katonai „rezesbandáknak”, amelyeknek a polgári lakosság megnyerésében döntő szerepet szántak. A helyőrségeknek és kaszárnyáknak ott-hont adó valamennyi nagy- és kisvárosban, híres üdülő- s fürdőhelyeken nemcsak a cigányzenekar-

oknak termett babér, hanem a katonazenészek által adott térzenének s a katonai parádékon való ún. vonuló muzsikának is komoly szerep jutott.

1896-ban öltötte magára az egyenruhát. Erdélybe vezényelték, ahol az aradi 33. magyar gyalogezred zenekarvezetője, karmestere és házi szerzője lett. Komponálni már egész fiatalon kezdett, s e tevékenységét a Maros parti városban is folytatta. Ebben az időszakban természetesen elsősorban indulók kerültek ki a kezei közül. (Tavaly jelent meg első ízben egy hadizenéből összeállított hangkorong, amelyen a Magyar Honvédség Központi Fúvószenekara – Csizmadia Zsolt, Kovács Tibor és Péntek János vezényletével – tizennyolc Pazeller-indulót ad elő.)

A nyári időszakokban az Aradhoz közeli Herkulesfürdő – a gyógyvize miatt a Monarchia távoli területeiről is sűrűn látogatott, a császári és királyi család által is közkedvelt Herkulesbad – volt zenekarának kirendelt állomáshelye. Legközismertebb keringője is az ottani hangulatot idézi. A „Herkulesfürdői emlék” még ma is sokszor fölcsendül a hangversenytermekben. (Feljegyezték: egyszer még Puccini is vezényelte.)

1906. április 30-ig szolgált Aradon, s mint azt Rokos Miklós zenetörténész kutatásaiból tudjuk, az ott töltött tíz év során román népdalokat gyűjtött, sokat feldolgozott és később néhányat ki is adott közülük. Az országszerte legnépszerűbb magyar nóta is az ő szerzeménye, ő komponálta egyes források szerint román dallamokból, mások szerint viszont román előadóktól hallott helyi műdal ihlette a művet, azt dolgozta át. Talán mindegy is, hisz a Rumänische Serenade csak magyar nyelvterületen eleven és élő muzsika. A cigányzenekarok állandó sikerdarabja, s számtalanszor felhangzik ma is a magyar ajkakon. Hogy nem is tetszettek hallani róla? És, ha a román címét mondom – Nu m’abandona –, úgy se? Lám csak, milyen szerencse, hogy *Kalmár Tibor* magyar dalszöveget írt hozzá! „Akácós út, ha végig megyek rajtad én...” – így kezdődik. Ugye, hogy ismerős?

Pazzeller Jakab 1906-ban Budapestre költözött, s a 38. gyalogezrednél folytatta korábbi tevékenységét. Családot is itt alapított, 1913-ban nősült. A haláláig jobbára csak németül beszélő zeneszerző felvette a magyar állampolgárságot, a Monarchia széthullása után is Magyarországon maradt. A II. honvéd gyalogezred katonakapitánya, s a Bocskai Katonai Akadémia, a Ludovika zeneigazgatójaként szol-

gált 1924-es nyugdíjazásáig. Ekkortól kétlaki életet folytatott: tavasztól őszig zebegegyi telkén alkotott, egyéb időkben pedig Budapesti állandó lakásában. Miközben a Lajtától nyugatra még mindig népszerű volt, választott hazájában, Magyarországon egyre kevésbé ismerték.

Pedig termékeny zeneszerző volt. Isis címen balettet, A cigány gyerekek és A modern Párizs címen két operett írt. Három nyitány, öt fantázia, keringők, indulók, magyar nóták, összesen több mint kétszáz zenemű maradt utána.

A II. világháború után különösen nehéz helyzetbe került, hiszen nemcsak a „Horthysta katonatiszt” bélyegét viselte, hanem fölöttébb gyanús „osztrákságra” és „nyugati kapcsolatai” is teherként nehezedtek rá. A kitelepítést – úgy hitte, hogy a betegsége miatt – megúsza, a tiszti nyugdíját viszont megvonták tőle. Szűkösen élt a Pál utcai lakásában (pont abban a 6. számú házban, amelyben egykor Molnár Ferenc a Pál utcai fiúk alkotója is.). 1957. szeptember 24-én halt meg, még akkor is aktív zeneszerzőként. 1956 emlékére egy forradalmi nyitányt (Remény) komponált. A Farkasréti-temetőben helyezték örök nyugalomba.

Zebegegyben sétány, Baden bei Wienben és a budapesti Pál utcában emléktábla, s a végül egyhangúan elfogadott közgyűlési határozat nyomán most már egy fővárosi utcácska is őrzi a nevét abban a VIII. kerületben, ahol 51 éven keresztül lakott. Döntés született arról is, hogy az új utcában egy ismertető táblát is elhelyeznek, hogy minél többen tudhassák meg: ki is volt a névadó, Pazeller Jakab.

Hegedűs Sándor

Olvassa a BARÁTSÁG-ot! Fizessen elő most 2011-re!

Éves előfizetési díj: 3000 Ft (1800 Ft + 1200 Ft postaköltség)

A folyóirat előfizethető:

- a Filantróp Társaság Barátság szerkesztősége OTP-számlaszámán: 11711034-20813402,
- vagy e szelvény visszaküldésével (1519 Budapest, Postafiók 452.).

Név:

Lakcím:

Csekket vagy számlát kér:

e-mail címeink: baratsag@upcmail.hu, eva.mayer@nemzetisegek.hu

honlapunk: www.nemzetisegek.hu

Várjuk könyvtárak, iskolák, kisebbségi önkormányzatok, egyesületek, baráti körök jelentkezését!